

HE 187/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Kansallisgalleriasta ja kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 72/2013 vp) täydentämisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan rahankeräyslakia muutettavaksi siten, että Kansallisgallerialla olisi oikeus toimeenpanna rahankeräyksiä varojen hankkimiseksi Kansallisgallerian toiminnan tukemiseen. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että Kansallisgallerialla olisi vuosina 2014—2017 oikeus toimeenpanna rahankeräyksiä Kansallisgallerian pääomittamista varten.

Esitys liittyy eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen laeiksi Kansallisgalleriasta ja kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta, joka on annettu valtion vuoden 2014 talousarvioesityksen yhteydessä. Esitys on tarkoitettu käsiteltäväksi näiden esitysten yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

PERUSTELUT

1 Ehdotetut muutokset

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laeiksi Kansallisgalleriasta ja kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta (HE 72/2013 vp). Esityksessä ehdotetaan, että nykyisin valtion virastona toimivan Valtion taidemuseon toiminta lakkaisi 31 päivänä joulukuuta 2013 ja että Valtion taidemuseon toiminnot, henkilöstö ja sen hallinnassa oleva omaisuus kokoelmia lukuun ottamatta siirtyisivät vuoden 2014 alusta Kansallisgallerialle. Kansallisgalleria olisi itsenäisenä oikeushenkilönä toimiva kuvataiteen valtakunnallinen museo. Se olisi julkisoikeudellinen säätiö, jonka pääasiallisena tehtävänä olisi huolehtia Kansallisgallerian kokoelman ylläpidosta sekä harjoittaa näyttely- ja tutkimustoimintaa.

Kansallisgalleriaa koskevan uudistuksen tavoitteena on luoda Kansallisgallerialle toimintaedellytykset kehittyä vahvaksi kansallisen ja kansainvälisen kulttuurikentän toimijaksi sekä lisätä sen toiminnan itsenäisyyttä. Tavoitteeseen pääsemiseksi Kansallisgallerian taloudellisia ja hallinnollisia toimintavaihtoehtoja esitetään lisättäväksi. Muutos avaa mahdollisuudet monipuolistaa Kansallisgallerian rahoitus pohjaa.

Rahankeräysten toimeenpanosta säädetään rahankeräyslaissa (255/2006) ja rahankeräyksistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (503/2006). Rahankeräyslain tarkoituksena on mahdollistaa yleishyödyllisen toiminnan rahoittamiseksi järjestettävät rahankeräykset ja estää epärehellinen toiminta rahankeräysten yhteydessä. Rahankeräyksellä tarkoitetaan toimintaa, jossa yleisöön vetoamalla kerätään vastikkeetta rahaa.

Rahankeräys saadaan toimeenpanna vain viranomaisen antamalla luvalla (rahankeräyslupa). Toimivaltaiset viranomaiset rahankeräyslupan myöntämisessä ovat paikalliset poliisilaitokset ja Poliisihallitus. Rahankeräyslupa voidaan antaa Suomessa rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle, jolla on yksinomaan yleishyödyllinen tarkoitus. Rahankeräyslaissa yleishyödyllisellä toiminnalla tarkoitetaan

toimintaa yleistä sosiaalista, sivistyksellistä tai aatteellista tarkoitusta varten taikka muuta yleistä kansalaistoimintaa.

Rahankeräyslupan myöntämisen edellytyksenä on, että rahankeräyksen toimeenpanemisella hankitut varat käytetään yleishyödylliseen tarkoitukseen. Rahankeräyksen toimeenpanon tulee lisäksi olla aina yleisen edun kannalta tarkoituksenmukaista. Rahankeräyslupa voidaan antaa enintään kahden vuoden määräajaksi.

Kansallisgalleria toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja edistää toiminnallaan kuvataiteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Kansallisgalleria on keskeinen ja maamme suurin kuvataiteen alan kulttuuri- ja taidelaitos. Taiteen kautta museo ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja edistää luovaa hyvinvointiyhteiskuntaa.

Kansallisgalleriaa koskevan lakiehdotuksen 1 §:n mukaan kulttuuriperinnön vahvistamiseksi ja taiteellisen sivistyksen edistämiseksi on kuvataiteen valtakunnallisena museona toimiva Kansallisgalleria. Lakiehdotuksen 2 §:n mukaan Kansallisgallerian tehtävänä on huolehtia Kansallisgallerian kokoelman ylläpidosta ja kartuttamisesta, harjoittaa näyttelytoimintaa ja muuta taidemuseotoimintaa, osallistua taidemuseoalan asiantuntijana museoalan kehittämiseen sekä huolehtia muista sille laissa säädetyistä tai opetus- ja kulttuuriministeriön antamista tehtävistä. Tehtäviä hoitaessaan Kansallisgalleria vahvistaa kuvataiteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Vaikka Kansallisgalleriaa koskevan lakiehdotuksen 2 §:ssä tarkoitettua toimintaa voidaan katsoa täyttävän rahankeräyslain 4 §:n 1 kohdan mukaisen yleishyödyllisen toiminnan määritelmän, rahankeräyslupa voidaan voimassa olevan rahankeräyslain mukaan myöntää eräin laissa säädetyin poikkeuksin ainoastaan yhteisölle tai säätiölle, jolla on yksinomaan yleishyödyllinen tarkoitus. Tämän vuoksi on todennäköistä, että Kansallisgallerialle ei ilman lainmuutosta myönnettäisi lupaa toimeenpanna rahankeräyksiä sen toiminnan tukemiseksi tai pääomittamiseksi.

Kansallisgalleria olisi itsenäinen oikeushenkilö. Kansallisgalleriaa koskevan lakiehdotuksen tavoitteena on vahvistaa Kansallisgallerian asemaa, itsenäisyyttä ja toimintamahdollisuuksia sekä sen taloudellista asemaa ja valtionrahoituksesta riippumattoman varainhankinnan edellytyksiä. Valtion tarkoituksena on pääomittaa Kansallisgalleriaa myöntämällä valtion vastinrahoitusta yksityistä rahoitusta vastaan. Vuoden 2016 jälkeen valtion ei ole tarkoitus turvata Kansallisgallerian varallisuusasemaa, vaan se on Kansallisgallerian omalla vastuulla ja tehtävänä.

Kansallisgallerian toiminnan kokonaisrahoitus muodostuu valtion perusrahoituksen ohella maksullisesta toiminnasta, vuokrista ja käyttökorvauksista sekä avustuksista. Valtion suora rahoitus Kansallisgallerialle on noin 80 prosenttia Kansallisgallerian kokonaisrahoituksesta, mutta tarkoituksena on lisätä Kansallisgallerian mahdollisuuksia toimintansa tukemiseen muullakin varainhankinnalla. Varainhankinnan avulla Kansallisgalleria voi vahvistaa ja vakauttaa taloudellista tilannettaan, joka parantaa sen toimintojen suunnitelmallisuutta ja vaikuttavuutta.

Suomessa varainhankinta taiteellista toimintaa varten ei ole uusi asia. Esimerkiksi vuonna 1846 perustettu Suomen taideyhdistys järjesti taideteosarjajaisia jäsenilleen. Lisäksi museoiden ystävyyssyhdistyksen ja tukisäätiöt ovat järjestäneet rahankeräyksiä taideteosten hankkimista varten.

Jotta Kansallisgallerian varainkeräystoiminnan jatkuva luonne otettaisiin huomioon samoin kuin Kansallisgallerian tarve järjestää rahankeräyksiä sen erilaisille toimintoille (esimerkiksi näyttely-, taidekasvatus- ja työpajatoiminta), Kansallisgallerian oikeus toimeenpanna rahankeräyksiä tulisi lisätä rahankeräyslakiin Kansallisgallerian aseman turvaamiseksi rahankeräyslupa saajana. Kansallisgallerian rahankeräyslupa rajoittuisi kuitenkin Kansallisgalleriaa koskevan lakiehdotuksen 2 §:ssä tarkoitettujen tehtävien tukemiseen.

Kansallisgalleriaa koskevan lakiehdotuksen 2 §:ssä tarkoitettujen tehtävien tukemisen lisäksi Kansallisgallerialla olisi vuosina 2014—2017 mahdollista toimeenpanna rahankeräyksiä Kansallisgallerian pääomitta-

miseen. Mahdollisuus toimeenpanna rahankeräyksiä pääomittamista varten päättyisi vuoden 2017 lopussa. Sen jälkeen Kansallisgalleria voisi toimeenpanna rahankeräyksiä ainoastaan Kansallisgalleriaa koskevan lakiehdotuksen 2 §:ssä tarkoitettujen tehtävien tukemiseen.

Kansallisgalleriaa koskevan hallituksen esityksen mukaan valtio pääomittaa Kansallisgalleriaa vuonna 2014 kymmenellä miljoonalla eurolla. Valtio kannustaa taidemuseota yksityisen pääoman hankintaan samalla mallilla kuin yliopistojen pääomitusta tuettiin yliopistouudistuksen yhteydessä. Tarkoituksena on, että valtio osallistuu Kansallisgallerian pääomittamiseen vuosina 2015—2016 sijoittamalla 2,5 kertaa sen pääoman, jonka Kansallisgalleria saa kerättyä lahjoituksina peruspääomaan, kuitenkin enintään 20 miljoonaa euroa.

Valtion vuoden 2014 talousarvioesityksessä on varattu Kansallisgallerian pääomittamiseen kymmenen miljoonaa euroa. Valtioneuvoston vuosia 2014—2017 koskevan valtiontalouden kehyspäätöksen mukaan vuonna 2015 pääomitukseen varataan kymmenen miljoonaa euroa ja vuonna 2016 kymmenen miljoonaa euroa. Valtion vastinrahan todellinen määrä määräytyy myöhemmin edellä mainitun 5/2 -jakosuhtelinjauksen mukaisesti sen mukaan kuinka paljon Kansallisgalleria on saanut aitoa yksityistä pääomaa kerättyä.

Valtion pääomitus on muutosvaiheessa tarpeen, jotta Kansallisgallerian maksukyky, vakavaraisuus ja luottokelpoisuus turvattaisiin. Valtion pääomituksen osuus on sidoksissa Kansallisgallerian keräämän yksityisen pääoman määrään. Kansallisgallerian tarkoituksena on kerätä yksityistä rahoitusta myös toimeenpanemalla rahankeräyksiä.

2 Esityksen taloudelliset vaikutukset

Lakiehdotuksen taloudelliset vaikutukset on selostettu lakia Kansallisgalleriasta ja kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä.

Kansallisgallerian rahankeräyslupaa koskeva hakemus työllistäisi hieman Poliisihalli-

tusta, mutta sen ei arvioida aiheuttavan henkilöstöresurssien lisästarvetta.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä sisäasiainministeriön kanssa.

Esitysehdotuksesta pyydettiin lausunto Valtion taidemuseolta, joka piti ehdotusta kannatettavana.

Sisäasiainministeriössä on käynnissä lainsäädäntöhanke rahankeräyslain muuttamiseksi. Rahankeräyslakia ehdotetaan muun ohella muutettavaksi siten, että yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä tarkoitetuilla yliopistoilla olisi oikeus toimeenpanna rahankeräyksiä yliopistolain 2 §:n mukaisen toiminnan tukemiseen. Aikataulusyistä Kansallisgalleriaa koskevia muutosesityksiä ei ole ollut mahdollista sisällyttää sisäasiainministeriössä valmisteltavana olevaan esitykseen.

4 Tarve antaa täydentävä hallituksen esitys

Kansallisgallerialla on sen oikeushenkilöaseman muutoksen johdosta tarve järjestää rahankeräyksiä säännöllisesti useille sen toimintaa tukeville hankkeille. Lisäksi muutosvaiheessa Kansallisgallerian vakavaraisuuden ja maksukelpoisuuden turvaamiseksi on tarpeen, että Kansallisgalleria voi väliaikaisesti, neljän vuoden ajan, järjestää rahankeräyksiä sen pääomittamista varten. Rahankeräyslain

voimassa olevien säännösten perusteella on arvioitavissa, että Kansallisgalleria ei voisi saada rahankeräyslupaa rahankeräysten toimeenpanemiseksi lakiehdotuksen 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä tai pääomittamista varten. Rahankeräysten toimeenpano on kuitenkin ehdoton edellytys, jotta Kansallisgalleria voisi ryhtyä järjestämään toimintaansa vuoden 2014 alusta mahdollisimman vakaalta pohjalta. Tämän vuoksi voimassa olevaa rahankeräyslakia on tarpeen muuttaa vuoden 2014 alusta.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys on perustuslain 71 §:ssä tarkoitettu täydentävä esitys. Se tulee käsitellä yhdessä eduskunnalle aiemmin annetun Kansallisgalleriaa ja kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamista koskevan hallituksen esityksen kanssa.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014 eli samanaikaisesti eduskunnalle aikaisemmin annetussa hallituksen esityksessä ehdotettujen lakien kanssa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rahankeräyslain 6 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rahankeräyslain (255/2006) 7 §:n 2 momentti,
muutetaan 7 §:n 1 momentti ja
lisätään 6 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

6 §

Keräystarkoitus

 Kansallisgallerialla on oikeus toimeenpanna rahankeräyksiä varojen hankkimiseksi Kansallisgalleriasta annetun lain (/) 2 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä huolehtimisen tukemiseksi sekä vuosina 2014 - 2017 Kansallisgallerian pääomittamiseksi.

1) Suomessa rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle, jolla on yleishyödyllinen tarkoitus;

2) Suomessa toimivalle rekisteröimättömälle yhteisölle, jolla on yksinomaan yleishyödyllinen tai 6 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu tarkoitus, jos rekisteröimättömyys johtuu siitä, että yhteisön asemasta on säädetty Suomen lainsäädännössä, tai yhteisön toiminnan tilapäisestä luonteesta;

3) Kansallisgallerialle.

7 §

Luvan saaja

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Rahankeräyslupa voidaan antaa:

Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Kulttuuri- ja urheiluministeri *Paavo Arhinmäki*

Laki**rahankeräyslain 6 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rahankeräyslain (255/2006) 7 §:n 2 momentti,
muutetaan 7 §:n 1 momentti ja
lisätään 6 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 §

Keräystarkoitus

Kansallisgallerialla on oikeus toimeenpanna rahankeräyksiä varojen hankkimiseksi Kansallisgalleriasta annetun lain (/) 2 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä huolehtimisen tukemiseksi sekä vuosina 2014—2017 Kansallisgallerian pääomittamiseksi.

7 §

7 §

*Luvan saaja**Luvan saaja*

Rahankeräyslupa voidaan antaa Suomessa rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle, jolla on yksinomaan yleishyödyllinen tarkoitus.

Rahankeräyslupa voidaan antaa Suomessa toimivalle rekisteröimättömälle yhteisölle, jolla on yksinomaan yleishyödyllinen tai 6 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu tarkoitus, jos rekisteröimättömyys johtuu siitä, että yhteisön asemasta on säädetty Suomen lainsäädännössä, tai yhteisön toiminnan tilapäisestä luonteesta.

Rahankeräyslupa voidaan antaa:

1) Suomessa rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle, jolla on yksinomaan yleishyödyllinen tarkoitus;

2) Suomessa toimivalle rekisteröimättömälle yhteisölle, jolla on yksinomaan yleishyödyllinen tai 6 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu tarkoitus, jos rekisteröimättömyys johtuu siitä, että yhteisön asemasta on säädetty Suomen lainsäädännössä, tai yhteisön toiminnan tilapäisestä luonteesta; ja

3) Kansallisgallerialle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .